

Sistemantik Örneklemeye

Basit rastgele örneklemeye alternatif olarak uygulamada yaygın olarak kullanılan popüler bir yöntemdir.

- Kitledeki birimler belli bir kayıt sistemine göre 1'den N 'ye kadar sıralanır.
- Aralık genişliği $k = \lfloor N/n \rfloor$ eşitliği kullanılarak hesaplanır.

Burada,

n : örneklem çapı

N : kitle çapı

$\lfloor \cdot \rfloor$: Tam değer fonksiyonu

olarak adlandırılır.

- İlk k birim arasından basit rastgele örneklem yöntemi kullanılarak seçilen bir birimden başlayıp, k birim aralıklarla ilerleyerek, istenilen örneklem çapına ulaşıncaya dek tüm birimler örneklemeye dahil edilir.

Sistemantik Örneklemenin Avantajları

- Örneklem seçim işlemi oldukça basittir. Rastgele sayılar tablosu vb. gibi yöntemler kullanmaya gerek yoktur
- Kitleden eşit aralıklarla örneklem alındığı için kitleyi daha iyi temsil eden bir örneklem çekilmesini sağlar.
- Kitlenin çerçevesine ulaşamadığı durumlarda sistemantik örneklemenin kullanılması tercih edilir.
- Maliyetin ve uygulama süresinin azalmasını sağlar.

Sistemantik Örneklemenin Dezavantajları

- Çerçevde periyodik bir yapı var ise elde edilen tahmin değerleri yanlı olur.
- Çerçevdeki birimler rastgele olarak dağılmışsa sistemantik örneklemeye basit rastgele örneklemeye denk olur.

Örneklem Seçme Yöntemleri

Sistemantik örneklemde

- Metot A ve
- Metot B

olarak adlandırılan iki farklı örneklem çekme metodu vardır.

Metot A

$Y_1, Y_2, \dots, Y_N$, N çaplı bir kitle olsun. Bu kitleden Metot A ile k 'da 1 yapısına göre örneklem seçme işleminde aşağıdaki adımlar izlenir.

Adım 1: Başlangıç birimi j ilk k birim arasından rastgele olarak belirlenir.

Adım 2: j . birim ile başladıktan sonra k birim aralıkla ilerleyerek, istenilen örneklem çapına ulaşınca dek tüm birimler örnekleme dahil edilir.

Sistematiik örnekleimde örnek çapı $n = N/k$ eşitliği kullanılarak belirlenir.

Not: Metot A kullanılarak elde edilen k sistematiik örneklemden herhangi birinin seçilme olasılığı $1/k$ 'dir.

Metot B

$Y_1, Y_2, \dots, Y_N$, N çaplı bir kitle olsun. Bu kitleden. Metot B ile k 'da 1 yapısına göre örneklem seçme işleminde aşağıdaki adımlar izlenir.

Adım 1: N birim arasından rastgele olarak j . birim seçilir.

Adım 2: j , k 'ya bölünerek, kalan terim olarak adlandırılan r bulunur.

Adım 3: Kalan terim r başlangıç birimi olarak alınır.

Adım 4: r . Birim ile başladıktan sonra k birim aralıkla ilerleyerek, istenilen örneklem çapına ulaşınca dek tüm birimler örnekleme dahil edilir.

Sistematiik örnekleimde örneklem çapı $n = N/k$ olacak şekilde belirlenir.

Not: n tamsayı olmak zorunda değildir. Örneđin, $n=20.6$ bulunması durumunda bazı sistematiik örneklemlerde 20 bazılarında ise 21 birim olduğu anlamına gelir.

Not: Metot B kullanılarak elde edilen k sistematiik örneklemden herhangi birinin seçilme olasılığı n/N 'dir.

Not: Metot B kullanıldığında kitle çapı N 'nin bilinmesi gerekir.

Kitle Ortalamasının Tahmin Edicisi

$Y_1, Y_2, \dots, Y_N$, N çaplı kitle ve $y_1, y_2, \dots, y_n$, n çaplı örneklem olsun.

Bu durumda i . sistematiik örneđin ortalaması

$$\bar{y}_i = \frac{1}{n} \sum_{j=1}^n y_{ij}$$

olarak tanımlanır.

Metot A

1. Durum $N = nk$

$$E(\bar{y}_{sis}) = \bar{Y}$$

2. Durum $N \neq nk$

$$E(\bar{y}_{sis}) \neq \bar{Y}$$

Metot B

1. Durum $N = nk$

$$E(\bar{y}_{sis}) = \bar{Y}$$

2. Durum $N \neq nk$

$$E(\bar{y}_{sis}) = \bar{Y}$$

İspat: Metot A 1. Durum

Metot A kullanılarak elde edilen k sistematik örneklemden herhangi birinin seçilme olasılığı $1/k$ olduğundan

$$\begin{aligned} E(\bar{x}_{sis}) &= \frac{1}{k} (\bar{y}_1 + \bar{y}_2 + \dots + \bar{y}_k) \\ &= \frac{1}{k} \left(\frac{y_1 + y_2 + \dots + y_N}{n} \right) \\ &= \frac{1}{k} \frac{1}{n} (y_1 + y_2 + \dots + y_N) \\ &= \frac{1}{N} (y_1 + y_2 + \dots + y_N) \\ &= \bar{Y} \end{aligned}$$

biçiminde bulunur.

Kitle Toplamının Tahmin Edicisi

$Y_1, Y_2, \dots, Y_N$, N çaplı kitle, $y_1, y_2, \dots, y_n$, n çaplı örneklem olsun. Örneklem sistematik örnekleme ile çekildiğinden kitle toplamı

$$Y = \sum_{i=1}^N Y_i = N\bar{Y}$$

olarak ifade edilir.

Burada, N kitle çapı, $\bar{Y}$ kitle ortalaması olarak tanımlanır.

n çaplı örneklem için kitle ortalamasının tahmin edicisi

$$\bar{y}_i = \frac{1}{n} \sum_{j=1}^n y_{ij}$$

olarak ifade edilir.

Not: $\bar{y}_i$ i. sistematik örneklemin ortalaması olduğundan $\bar{y}_{sis}$ ifadesi ile de gösterilebilir.

Bu durumda, kitle toplamının tahmin edicisi;

$$\hat{Y}_{sis} = N\bar{y}_{sis}$$

olarak ifade edilir.

Kitle Ortalamasının Tahmin Edicisinin Varyansı

$Y_1, Y_2, \dots, Y_N$, N çaplı kitle, $y_1, y_2, \dots, y_n$, n çaplı sistematik örneklem olsun. Kitle ortalamasının tahmin edicisinin varyansı

$$\begin{aligned} V(\bar{y}_{sis}) &= E\left(\bar{y}_{sis} - E(\bar{y}_{sis})\right)^2 \\ &= E(\bar{y}_{sis} - \bar{Y})^2 \end{aligned}$$

olarak ifade edilir.

Sistematik örneklemede Metot A kullanılarak elde edilen k sistematik örneklemden herhangi birinin seçilme olasılığı $1/k$ olduğundan

$$\begin{aligned} V(\bar{y}_{sis}) &= \frac{1}{k} \sum_{i=1}^k (\bar{y}_i - \bar{Y}_i)^2 \\ &= \frac{1}{k} \sum_{i=1}^k \left(\frac{1}{n} \sum_{j=1}^n Y_{ij} - \bar{Y}_i \right)^2 \\ &= \frac{1}{k} \frac{1}{n^2} \sum_{i=1}^k \left(\sum_{j=1}^n Y_{ij} - \bar{Y}_i \right)^2 \end{aligned}$$

şeklinde bulunur. Burada,

Y_{ij} : i. sistematik örneklemden j. birim

$\bar{Y}_i$: i. sistematik örneklemin ortalaması

olarak tanımlanır.

Buradan,

$$V(\bar{y}_{sis}) = \frac{N-1}{N} S^2 - \frac{1}{N} \sum_{i=1}^k \sum_{j=1}^n (Y_{ij} - \bar{Y}_i)^2$$

şeklinde yazılabilir.

Burada, S^2

$$S^2 = \frac{1}{N-1} \sum_{i=1}^k \sum_{j=1}^n (Y_{ij} - \bar{Y}_i)^2$$

şeklinde tanımlanır ve kitle varyansını gösterir.

$V(\bar{y}_{sis})$ ifadesindeki ilk kısım

$$\frac{N-1}{N} S^2$$

kitle varyansını, ikinci kısım ise

$$\frac{1}{N} \sum_{i=1}^k \sum_{j=1}^n (Y_{ij} - \bar{Y}_i)^2$$

k sistematik örneklemin oluşturduğu örneklem içi varyansı gösterir.